

VII.510.1.2019.AJK

**Pan
Michał Lasota
Zastępca Rzecznika
Dyscyplinarnego Sędziów Sądów
Powszechnych**

Krajowa Rada Sądownictwa
ul. Rakowiecka 30
02-528 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo dotyczące wezwania przez Pana Rzecznika sędziego Włodzimierza Brazewicza w charakterze świadka w ramach czynności wyjaśniających „w związku z pochodzącą z mediów informacją dotyczącą udziału w dniu 28 września 2018 roku w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku, sędziów w spotkaniu o charakterze politycznym z udziałem polityków, w tym polityków biorących udział w wyborach samorządowych”. Z pisma tego wynika, że sędzia Włodzimierz Brazewicz został przesłuchany w charakterze świadka w ramach czynności wyjaśniających dotyczących zachowań innych sędziów. W trakcie jego przesłuchania nie zezwolono na udział w nim pełnomocnika sędziego – adwokata Radosława Skiby. Zapewniano go bowiem, że udział adwokata w czynności przesłuchania nie jest potrzebny, ponieważ postępowanie nie toczy się przeciwko niemu i nie będzie on w tej sprawie miał przedstawianych zarzutów. Jednocześnie, po upływie tygodnia od tego przesłuchania sędzia W. Brazewicz otrzymał od Pana Rzecznika datowane na dzień 30 października 2018 r. pismo, mocą którego zobowiązywano go do złożenia oświadczenia dotyczącego nieterminowego sporządzania uzasadnień oraz „niezachowania drogi służbowej poprzez

zwrócenie się w sprawie związanej z pełnionym urzędem, to jest z wezwaniem w charakterze świadka (...) do osób postronnych i podanie tej informacji do publicznej wiadomości.” Jednocześnie zwrócono się do kierownictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku o sporządzenie opinii o pracy sędziego, o wynikach statystycznych jego pracy, a także udzielenie informacji, czy w latach 2002-2007 nie toczyły się przeciwko niemu jakieś czynności dyscyplinarne.

Wskazana praktyka rodzi poważne wątpliwości co do prawidłowości prowadzonego w tym zakresie postępowania. W związku z powyższym, Rzecznik Praw Obywatelskich postanowił zwrócić Panu Rzecznikowi uwagę na następujące kwestie.

Po pierwsze, Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie zauważyć, że art. 114 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 23 ze zm.; dalej jako: P.u.s.p.) otrzymał nowe brzmienie na podstawie art. 108 pkt 22 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5 ze zm.; dalej jako: nowelizacja.). Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 114 § 1 P.u.s.p., **rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności wyjaśniające** na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub prezesa sądu okręgowego, kolegium sądu apelacyjnego lub kolegium sądu okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy, **po wstępnym ustaleniu okoliczności koniecznych dla stwierdzenia znamion przewinienia dyscyplinarnego**. Czynności wyjaśniające powinny być przeprowadzone w terminie trzydziestu dni od dnia podjęcia pierwszej czynności przez rzecznika dyscyplinarnego. Rzecznik dyscyplinarny w ramach czynności wyjaśniających może wezwać sędziego do złożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego przedmiotu tych czynności, w terminie czternastu dni od dnia otrzymania wezwania. Rzecznik dyscyplinarny może również odebrać od sędziego oświadczenie ustne. Niezłożenie oświadczenia przez sędziego nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania (art. 114 § 2 P.u.s.p.).

Z punktu widzenia przeprowadzonego przesłuchania sędziego W. Brazewicza istotne jest to, że pojęcie „czynności dyscyplinarnych” podejmowanych przez rzecznika dyscyplinarnego zostało zastąpione pojęciem „czynności wyjaśniające”. Pojęcia te z całą pewnością mają inny zakres i nie są tożsame. Z aktualnego brzmienia art. 114 P.u.s.p. nie wynika kompetencja rzecznika dyscyplinarnego do przesłuchiwania

w charakterze świadka sędziów w ramach czynności wyjaśniających. Czynności wyjaśniające nie mogą przerodzić się zatem w czynności procesowe, takie jak np. przesłuchanie świadków.

Kompetencji takiej nie można uzasadnić tym, że w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego (art. 128 P.u.s.p.). Czynności wyjaśniające nie odpowiadają bowiem treściowo czynnościom dyscyplinarnym, które miały szerszy zakres, tj. obejmowały wszelkie czynności podejmowane przez rzecznika dyscyplinarnego w ramach regulowanego *Prawem o ustroju sądów powszechnych* postępowania dyscyplinarnego, a więc czynności zarówno procesowe, jak też czynności pozaprocesowe. Przedmiotem czynności wyjaśniających jest natomiast wyłącznie potwierdzenie informacji o ewentualnym popełnieniu deliktu dyscyplinarnego, służą one więc wyłącznie temu, aby zapobiec podejmowaniu zbędnych postępowań dyscyplinarnych. W związku z tym, że swej istoty czynności wyjaśniające nie mogą przerodzić się w czynności procesowe, takie jak np. przesłuchanie świadków. Odpowiednie stosowanie z mocy art. 128 P.u.s.p. do czynności wyjaśniających (a nie jak poprzednio czynności dyscyplinarnych) przepisów k. p. k. oznacza zaś przede wszystkim odpowiednie stosowanie w tym zakresie art. 307 k. p. k. regulującego postępowanie sprawdzające. Oznacza to, że w postępowaniu wyjaśniającym nie przeprowadza się czynności wymagających spisania protokołu (art. 307 § 2 k. p. k.). W charakterze świadka może zostać natomiast przesłuchana wyłącznie osoba zgłaszająca delikt dyscyplinarny (art. 307 § 3 k. p. k.).

Należy zatem raz jeszcze podkreślić istotną **różnicę pomiędzy poprzednio przyznanym z mocy art. 114 § 1 P.u.s.p. uprawnieniem rzecznika dyscyplinarnego do podejmowania czynności dyscyplinarnych, a obecnie przyznanym mu z mocy tego przepisu uprawnieniem do podejmowania czynności wyjaśniających**. Różnica ta przesądza o tym, że przesłuchania świadków w ramach czynności wyjaśniających są podejmowane poza granicami obowiązującego prawa.

Nie można, w związku z powyższym, zgodzić się ze stanowiskiem wyrażonym przez Pana Rzecznika, w piśmie z dnia 30 października 2018 r. (NR RDS P 713-27/18), w sprawie odnoszącej się do przesłuchań sędziów, którzy wypowiadali się publicznie

w sprawie niezawisłości sądownictwa (sędziowie Igor Tuleya i Bartłomiej Przymusiński)¹, iż nowe brzmienie art. 114 P.u.s.p. nie wpływa na pojmowanie celu oraz środków podejmowanych przez rzecznika dyscyplinarnego dla stwierdzenia, czy dane zachowanie sędziego wypełnia znamiona deliktu dyscyplinarnego. Nie można również zgodzić się z przedstawioną przez Pana Rzecznika tezą, iż obowiązek podmiotu wykonującego czynności polegające na „ustaleniu znamion przewinienia” determinuje zakres podejmowanych przez niego czynności. Jak wskazano powyżej, zastąpienie wyrazu czynności „dyscyplinarne”, słowem „wyjaśniające” zmienia sposób rozumienia tego przepisu. Postępowanie wyjaśniające nie jest już bowiem, tak jak było w stanie prawnym sprzed nowelizacji, częścią postępowania przygotowawczego w ramach postępowania dyscyplinarnego, lecz odrębnym, poprzedzającym je etapem zbierania informacji przez rzecznika dyscyplinarnego. Nie można zatem podzielić opinii Pana Rzecznika przedstawionej w powołanym powyżej piśmie, iż nowe brzmienie art. 114 P.u.s.p. polegające na zastąpieniu sformułowania „czynności dyscyplinarne” stwierdzeniem „czynności wyjaśniające” w żaden sposób nie wpływa na sposób rozumienia tego przepisu. Aprobata takiego stanowiska wiązała by się bowiem z podważeniem fundamentalnej tezy o „racjonalności prawodawcy”. Skłaniałaby ona bowiem do przyjęcia, że zastąpienie treści jednego słowa innym jest działaniem bezcelowym i nie mającym znaczenia prawnego. Ponadto, pragnę zauważyć, iż proponowany przez Pana Rzecznika sposób rozumowania oparty jest na zasadzie, iż „cel uświęca środki” a działania rzecznika dyscyplinarnego nie muszą znajdować oparcia w konkretnych przepisach prawa. Z uwagi na powyższe, przytoczone przez Pana Rzecznika w piśmie z dnia 30 października 2018 r. orzeczenia Sądu Najwyższego również nie można uznać za aktualne w odniesieniu do obecnego brzmienia art. 114 P.u.s.p.

Dlatego, działając na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r., poz. 2179), Rzecznik zwraca się do Pana o dostosowanie podejmowanych czynności wyjaśniających w sprawach dyscyplinarnych do obowiązujących od dnia 3 kwietnia 2018 r. przepisów prawa.

¹ Nr sprawy: VII.564.56.2018.

Po drugie, w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich. opisane powyżej działania rzeczników dyscyplinarnych mogą prowadzić do wywołania wśród sędziów tzw. „efektu mrożącego”, polegającego na zniechęceniu sędziów do udziału w przyszłości w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych dotyczących sądownictwa i bardziej ogólnie - problemów związanych z zapewnieniem niezależności sądów. Należy bowiem pamiętać, że zgodnie z europejskimi wartościami i standardami, każdy sędzia jest odpowiedzialny za promowanie i ochronę niezawisłości sędziowskiej. Sędziowie powinni być zatem konsultowani i zaangażowani w prace nad ustawodawstwem dotyczącym ich statusu oraz – bardziej ogólnie - funkcjonowania systemu sądowniczego.

W związku z powyższym w tym zakresie, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwracam się do Pana z prośbą o przedstawienie wyjaśnień, jakie przesłanki przemawiały za wezwaniem sędziego W. Brazewicza do złożenia wyjaśnień co do jego rzekomego udziału, w dniu 28 września 2018 r. w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku, w spotkaniu o charakterze politycznym. Ponadto, proszę o wyjaśnienie motywów, którymi kierował się Pan Rzecznik podejmując decyzję o odmowie dopuszczenia pełnomocnika sędziego Brazewicza – adwokata Radosława Skiby do udziału w przesłuchaniu wymienionego sędziego w charakterze świadka.

Z porażaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich